Arkæologisk Forum

Nr. 42
2020

Særtryk

Indhold

Leder

Redaktionen 1

Midt i en (ned)brydningstid

Spejlinger: Fragmentet og det arkæologiske

Redaktionen 3

Spejlinger
Fragmentet og det arkæologiske

Lone Claudi-Hansen* 5

Ræk mig hammeren
Om keramik, kompensation og klassificering

Anna Severine Beck* 11

Hus eller ej?
Refleksioner over det arkæologiske hus

Karl Hjalte Raun Maack* 17

Refleksioner omkring det arkæologiske
– perspektiver omkring digital data

Artikel

Mette Palm 23

Drømmen er at blive arkæolog
Erhvervspraktik for 8.-9. klasse på aarkæologiske museer

Konferenceindtryk

Jakob Schlein Andersen 31

Datering af jernalderens huse
Indtryk fra en debatdag om AMS-dateringer, hustypologi og bebyggelsesudvikling med udgangspunkt i jernalderhuse

Replik

Kristian Kristiansen 37

The future of Nordic TAG?
Every new generation of archaeologists defines its own needs

Uddannelse

Rasmus Holst Nielsen 37

Arkæologer på barrikaden for overlevelse som fag

*Fagfællebedømt artikel
* Peer reviewed Paper

af Rasmus Holst Nielsen, stud.mag. i klassisk arkæologi, næstformand i HUMrådet på Københavns Universitet

Arkæologer på barrikaden for overlevelse som fag

Blokaden og besættelsen af ledelsesgangen på det Humanistiske Fakultet på Københavns Universitet startede på baggrund af, at hverken de ansatte eller de studerende blev inddraget i arbejdet omkring en ny 2020-2023 målplan, og at den præsenterede målplan var uacceptabel. Blokaden varede fra den 28. oktober til den 5. december, hvor dekanen overgav sig og underskrev et revideret målplansforslag og proces for samme, lavet i fællesskab af de studerende og de ansatte. Dette forslag har en skrivegruppe siden hen arbejdet med, og det skal sendes til rektor den 8. juni 2020.

Fra mandag d. 28. oktober til torsdag d. 5. december 2019 besatte og blokerede en gruppe studerende ledelsesgangen på det Humanistiske Fakultet på Københavns Universitet, i hvad der har vist sig at være Danmarkshistoriens længste studenterblokade. Blokaden startede på baggrund af dekan Jesper Kallestrups såkaldte 2020-2023-målpan, som de studerende, ledt an af HUMrådet, et studenterpolitisk organ på det Humanistiske Fakultet for og af de studerende, ikke kunne acceptere. Men hvad var optakten? Hvad skete der under blokaden? Og hvordan ser situationen ud i dag? Disse spørgsmål vil undertegnede objektivt forsøge at besvare, men inden da bør det nævnes, at jeg også selv var en aktiv del af blokaden.

Baggrund

Arkæologifagene på Københavns Universitet er udfordrede. Grundet mange års sparekrav på KU har der været et fokus på profitabilitet, hvor universitetet får penge på baggrund af hvert "studenterårsværk" (STÅ), hvilket refererer til studerende, som har gennemført alle årets eksamener. Fag med høje STÅ-tal, altså fag hvor mange studerende bliver færdige til tiden, bringer derved flere penge til KU end fag med lave STÅ-tal. Arkæologi har altid været et lidt anderledes fag at studere, da det før fremdriftsreformen i 2013 var normalt at holde studieorlov for at oparbejde praktisk erfaring via udgravninger eller andre typer museumsjobs. Heldigvis er der fortsat mange studerende, som har været ude at få erfaring, men det har resulteret i, at arkæologifagene, og specielt klassisk arkæologi, har lave STÅ-tal. Denne måde at studere på passer desværre ikke ind i politikernes vision for universitetet, hvor "hurtigt ind, hurtigt ud" er mantraet. Af denne grund har der løbende været rettet særlig opmærksomhed mod arkæologi og mulighederne for at sammenlægge klassisk, forhistorisk og nærorientalsk i ét studie. For at imødekomme dette har de studerende og underviserne holdt møder, hvor mulighederne for at gøre arkæologi mere strømlinet og profitabelt undersøges, men hvor fagidentiteten fortsat er i hovedsædet. Midt i dette arbejde blev dekanens målplan offentliggjort.

Som led i udviklingen af strategien for det Humanistiske Fakultet (HUM), på Københavns Universitet (KU), laves der løbende målplaner. Disse planer udarbejdes og gennemføres af fakultets dekan, som med Uddannelsesloven 2003 gik fra at være udvalgt via en demokratisk proces, til at være ansat direkte af rektor og universitetsbestyrelsen. Forhandlingen om denne målplan prøvede både det videnskabelige og instruktive personale (VIP), og de studerende at få indflydelse på, men begge parter fik indtrykket, at selvom der var en lille grad af inddragelse, var der absolut ingen indflydelse. HUMrådet prøvede, fra de modtog målplanen i august måned, at italesætte de problemer, som de studerende så i målplanen, men ledelsen nægtede vedvarende at give dem indflydelse.

Kritikken handlede primært om kapitel 2; "Uddannelse" i målplanen, hvor der præsenteres en række mål for HUM på KU. Når målplanen læses, skal man have to faktorer *in mente*: Økonomi og vision. Målplanen blev lavet i lyset af en økonomisk ugunstig situation for KU og HUM. Uddannelsesområdet har, ligesom kulturområdet arkæologer arbejder i, mistet mange ressourcer over de sidste mange år, grundet politikernes manglende vilje til at prioritere penge til det. Den daværende politiske situation og de daværende aktuelle finanslovsforhandlinger så ud til at fortsætte

dette, og derfor følte dekanen sig nødsaget til at spare penge. Denne forklaring blev ofte brugt både internt til de studerende og ansatte, men også eksternt til medierne. Desværre forekom det for HUMrådet og de studerende, at en stor del af grundlaget for målplanen lå i dekanens egen vision om hvordan et moderne universitet skal se ud. En vision som ligger langt fra den højt besungne Humboldt-tradition, men tæt op af en mere angelsaksisk universitets-model, hvorfra den nye dekan også kom.

Set fra de studerendes og VIP'ernes side er følgende nogle af de mest problematiske punkter. Fra målplanen lyder det:

> *2.1.1. Mål: Adressere samfundsudfordringer tidligt i uddannelserne v.hj.a. både kernefaglighed, tværfaglighed og aftagersamarbejde.*
> Indsats: HUM vil arbejde for en skarpere profilering af tilvalgsområdet under inddragelse af aftagere og vil udvikle og udbyde et antal bredbåndskurser som BA-tilvalg på 15 ECTS, hvor det bliver obligatorisk at vælge et.
> […]
> I flere af disse kurser vil sprog, kommunikation og erkendelse være integrerede elementer. Kurserne skal matche konkrete kompetencebehov på arbejdsmarkedet og skal både fastholde HUM-studerende og tiltrække studerende udefra. De skal erstatte en række af de nuværende tilvalgskurser.

Problematikken og kritikken i forhold til dette punkt var, at valgfag ikke bør være obligatoriske, da de studerende selv skal have lov at strukturere deres uddannelse inden for en rimelig ramme. Desuden har vi på HUM mange specialiseringsuddannelser med relativt få studerende, og derfor vil en sådan undervisningsform ramme skævt; den vil enten blive for specifik, så kun få fag kan få nytte af den, eller for vag og abstrakt, sådan at ingen fag kan få nytte af den. At ramme eksempelvis arabisk, forhistorisk arkæologi og filologi på samme tid og med samme virkning for alle, anså både de studerende og VIP'erne som en umulighed, selv for den dygtigste underviser. På arkæologi var vi nervøse for, at dette ville udviske fagidentiteten på vores respektive fag, da vi i forvejen har meget samlæsning allerede fra første semester. Den nuværende model fungerer udmærket for de studerende, men der er visse problemer, som mere samlæsning ikke ville løse.

> *2.2. Samlæsning og uddannelsessammenlægning*
> Motivation: HUM vil gennem øget brug af samlæsning og sammenlægning af uddannelser dels styrke uddannelsesøkonomien, dels skabe mere robuste uddannelses- og forskningsmiljøer. Også de studerendes trivsel og studiemiljøet i bred forstand tænkes fremmet gennem uddannelsessammenlægninger. Endelig kan sammenlægninger skabe fornyet studenterinteresse og således styrke rekrutteringen til de integrerede fagområder. HUM prioriterer følgende "vi vil":
>
> - Gennemføre uddannelsessammenlægninger, hvor det er fagligt og økonomisk hensigtsmæssigt
>
> *2.2.1. Mål: Sammenlægge fag, herunder småfag, i større uddannelser.*
> Indsats: HUM vil gennemgå alle uddannelser for at afdække, hvor sammenlægning er relevant.

Dette mål omhandler sammenlægning af fag, herunder småfag, til større uddannelser, samt yderligere samlæsning. Uden for den specifikke målplan har dekanen ofte nævnt mulighederne for såkaldte brede BA-indgange med senere specialisering. Specielt de arkæologiske fag er ofte brugt af dekanen som eksempler for sådan en sammenlægning i uformelle samtaler. Samlæsning blev ikke anset som et problem i sig selv, men de studerende og VIP'erne opponerede primært imod, at beslutningsprocessen ligger administrativt hos ledelsen, og at det derfor ikke nødvendigvis bliver faglige grundlag, samlæsning kommer til at foregå på. Desuden havde de studerende en klar opfattelse af, at samlæsning vil blive brugt som en glidebane, der vil retfærdiggøre en eventuel sammenlægning. I interne diskussioner med dekanatet nævnes i flæng den relativt succesfulde samlæsning mellem Klassisk og Forhistorisk Arkæologi, som en grund til at de to fag kan lægges sammen uden problemer, også selvom de to arkæologifag ikke er definerede "småfag". Dette på trods af, at de studerende på de nævnte fag gentagne gange problematiserede denne sammenligning, da emnet var mere komplekst end det blev præsenteret som. Netop en sammenlægning af arkæologifagene på KU har længe været frygtet blandt undervisere og studerende, hvilket gjorde situationen meget reel og presserende for de arkæologistuderende.

Problematikkerne i forhold til sammenlægning og brede BA-indgange blev også pointeret for ledelsen. Blandet andet at vi på Københavns Universitet har en Humboldt-orienteret universitetstradition, hvor vi historisk har opfordret til en holistisk tilgang til uddannelse, hvor specialisering og fordybning i områder er prioriteret, og selvom værdien af såkaldte "generalister" bestemt også skal anerkendes, så er det ikke i KUs ånd. Nytænkning er ikke per definition farligt, men det skal ske med afgørende indflydelse fra det faglige miljø, ikke kun ud fra administrative og økonomiske synspunkter. De studerende antog, at hvis disse fagsammenlægninger gennemførtes, ville det *de facto* betyde faglukninger af småfagene, grundet de økonomiske omstændigheder tidligere beskrevet. Desuden fremgik det sort på hvidt i punkt 2.1: *"Kursernes form med færre undervisere og større hold skal sikre balancen mellem ressourcer og opgaver".* Dekanen så altså fagsammenlægninger som en model til at spare penge, og da vi på klassisk arkæologi for nyligt mistede en underviser, frygtede vi, at dette kunne betyde, at vi med tiden ville miste flere. Selvom fagsammenlægninger i visse tilfælde kan have valide og fagligt relevante argumenter, som taler for sådanne, så fremgik det tydeligt, at ligesom ved valget om samlæsningen, så ville beslutningsdygtigheden ligge hos ledelsen, og ikke i de faglige miljøer, også selvom ledelsen påstod at ville tage hensyn til dette. Specielt for os arkæologer forekom det problematisk, at fagsammenlægninger blev udtrykt som et mål i sig selv, da vi om nogle forstår værdien og forskelligheden af vores fag. Fagrådene på både klassisk og forhistorisk arkæologi overvejede også, hvorvidt strategien kunne være at opdele en fagsammenlægning i mange skridt så små, at de studerende ikke ville opdage det.

Efter månedlange diskussioner, hvor de studerende, repræsenteret af HUMrådet, ikke følte sig hørt eller respekteret, befandt HUMrådet sig i en prekær situation: hvad gør vi, når ledelsen nægter at lytte, og når de har taget indflydelsen væk fra både de studerende og VIP'erne? Inspireret af andre studenterbevægelser, både nationalt og internationalt, blev svaret fundet: blokade.

Blokaden

Den 28. oktober mødtes forpersonskabet og diverse bestyrelsesmedlemmer for HUMrådet samt en gruppe studerende fra alverdens fag på HUM foran ledelsesgangen på KUA. Til at starte med var fremmødet ikke overvældende, og planen var kun at presse ledelsen til at mødes og lytte. Heldigvis gav ledelsen hurtigt efter, og et møde blev aftalt om eftermiddagen d. 30. oktober. Om aftenen den 30., blev undertegnede ringet op af forpersonen for HUMrådet, Sidsel Dorthea Vedel, som fortalte, at ledelsen til mødet havde truet hende og de andre deltagere med udsmidning, og at ledelsen fortsat ikke ville samarbejde. Denne trussel blev hurtigt delt blandt de studerende, og der spredte sig hurtigt en klar "do or die"-stemning. Den 31. oktober kunne forpersonskabet informere om, at rektor Wegener i en uformel samtale med Studenterrådet for Københavns Universitet havde udtrykt støtte til udsmidningstruslen, hvilket kun smed brænde på bålet. Blokaden gik hurtigt fra at være en uorganiseret gruppe, til at være en stor samling organiserede aktive, som alle gjorde hvad de kunne for at hjælpe. Beslutninger blev taget via fællesmøder, hvor alle havde en stemme, og der var en klar fornemmelse af medejerskab for alle. Der blev lavet dagsplaner, specificeret ansvarsområder, præciseret ordensregler, etc. Studerende fra næsten alle faggrupper på KUA var repræsenteret, og der var bred enighed om validiteten for denne blokade. Særligt studerende fra arkæologi støttede talstærkt op om blokaden, hvor vi var det mest repræsenterede fag målt på antal aktive, hvilket vi på den ene side så som et udtryk for vores stærke fagsammenhold, men på den anden side også så som en anerkendelse af, at vi desværre var i risikogruppen for de sammenlægningstruede fag, som tidligere forklaret. Desværre nægtede dekanen fortsat at mødes. Der blev udelukkende udvekslet ord gennem medier, bl.a. Uniavisen, Politiken, eller gennem ansatte via KU-net.

Én ting stod klart for os. Vi var nødt til at tiltrække os opmærksomhed fra det bredere Danmark, og specielt fra politikerne, hvis vi ville have gennemført noget. Heldigvis havde vi timingen med os, da der den 8. november var årsfest for Københavns Universitet. Det blev på et stormøde besluttet, at noget måtte gøres, og vi måtte se til fortidige studenterbevægelser for inspiration, hvor opmærksomheden staks faldt på Finn Ejnar Madsen og Studenteroprøret '68. Til årsfesten blev der afholdt en begravelsesceremoni for de humanistiske fag, men dette var blot et dække for den større aktion: kapringen af talerstolen.

En skrivegruppe var nedsat til at skrive en tale[1], som skulle italesætte de problemer Humaniora på Københavns Universitet stod over for, samt skabe opmærksomhed omkring blokaden. Og dét gjorde den.

Vi oplevede efter årsfest-aktionen et stort boost i interesse, både fra vores medstuderende, fra eksterne støtter og fra medierne, som pludselig anså os som seriøse og overskriftsværdige. Vi modtog enormt mange støtteerklæringer fra faggrupper, studenterorganisationer, politiske organisationer, fagbevægelsen o.a. Selvom dekanen og prodekanen hev i land i medierne vedrørende udsmidningstruslen, så ulmede truslen fortsat i uformelle samtaler, og den førnævnte stemning fortsatte. Det var netop af denne grund, at vi ikke samlede navne eller antal på deltagerne i blokaden, for at beskytte folk, hvis nu politiet skulle indsættes. Dette var nemlig en anden trussel, som ofte florerede i uformelle samtaler med ledelsen, som ofte henviste til Aarhus Universitets håndtering af studenterblokaden i 2014, hvor ledelsen indkaldte politiet til at rydde blokaden dér. Desværre betyder dette, at vi i dag ikke kan sige præcis, hvor mange studerende der var involverede i blokaden, men det anslås at der har været minimum 400 unikke studerende igennem, som har hjulpet til i mindre eller større grad. Nogle kom forbi og bevogtede en dør en time eller to, andre blev og sov hver nat fra blokadens start til dens slutning.

Grundet den øgede medieopmærksomhed, de mange støtteerklæringer, og pres oppefra, fik vi arrangeret et møde med dekanen vedrørende blokaden d. 14. november. Til dette møde deltog fra ledelsen: dekan Jesper Kallestrup, prodekan for uddannelse Jens Erik Mogensen, og kommunikationschef Rune Syberg. Fra blokaden deltog: forperson Sidsel Dorthea Vedel, næstforperson Anna Nørgaard Sørensen, og undertegnede, Rasmus Holst Nielsen. Det blev hurtigt klart for både forpersonskabet og dekanatet, at professionel neutral mæglerhjælp skulle bruges, men de to parter kunne ikke blive enige om en egnet mægler, hvorfor møderne fortsatte uden. Forhandlingsprocessen vedrørende en ændring af målplanen og følgende ophævelse af blokaden blev på denne måde påbegyndt, og en række møder blev arrangeret og afholdt. Dog fortsatte en krig i de klassiske medier og specielt på de sociale medier mellem de to parter, som begge følte, at der blev taget skridt i modstrid til de igangværende forhandlinger bag kulisserne.

Sideløbende med møderne med dekanatet afholdt blokaden også møder med repræsentanter fra VIP'erne og TAP'er, det teknisk- og administrative personale, som også følte sig forbigået i målplansarbejdet, og der blev lagt fælles pres på ledelsen gennem en officiel støtteerklæring til blokaden fra de ansatte. En ny målplan blev lavet igennem et samarbejde mellem blokaden, Akademisk Råd, TAP'erne, VIP'erne og HUMrådet, og blev præsenteret for ledelsen. Medlemmer af blokaden tog også fat i aftagerne eller arbejdspladserne for deres respektive fag og forsøgte at forklare, hvorfor også de burde være nervøse. Specifikt for arkæologi blev det problematiseret, at selvom vores fag nyder godt af en vis grad af generalisering, så er vi alle specialister, hvilket i høj grad er styrken ved fagene. Dette skete sideløbende med finanslovsforhandlingerne, hvori det blev besluttet at fortsætte taksameterløftet på Humaniora, hvilket gav stor optimisme i forhold til at undgå fremtidige besparelser, hvilket var grundlaget for dekanens målplan. Efter de mange møder, og de mange små skridt taget i disse, og nu konfronteret med en revideret målplan fra de studerende og de ansatte og ny finanslov, gav dekanen omsider efter, og gik med til at underskrive den nye målplan, samt nye regler for processen omkring hvordan sådanne planer skulle laves. En proces, som blandt andet indeholdt, at man gav indflydelse til både de ansatte og de studerende, før man fremover præsenterede sådanne målplaner. Straks efter at underskriften blev placeret på papiret kl. 16:12 d. 4. december startede et oprydnings- og rengøringsarbejde på blokaden, sådan at den officielt kunne ophæves d. 5. december. 38 dage er gået, aftalen er underskrevet, champagnen er poppet, blokaden er hævet, støvet har lagt sig.

Hvad så nu?

Siden den reviderede mål- og procesplan blev underskrevet, har arbejdet med samme gået i relativt stille og støt tempo. Der har, fra dekanatets side, været små forsøg på at ændre og omgå visse punkter, men heldigvis har resten af skrivegruppen, både ansatte og studerende, holdt dekanen fast i de tidligere underskrevne papirer. I februar blev der udnævnt nyt forpersonskab for HUMrådet, forperson Kevin Hangaard Olesen, historiestuderende, og undertegnede blev næstforperson, men det tidligere forpersonskab fik lov til at fortsætte og færdiggøre deres arbejde i målplansskrivegruppen. Desuden er der i den nye bestyrelse yderligere én arkæologistuderende, Frederik Valentin Schack.

Desværre har den nuværende situation med COVID-19 sat pause for målplansarbejdet og forårsaget en revideret tidsplan, men som det ser ud nu, så skulle den reviderede målplan sendes til rektor d. 8. juni 2020. I arkæologifagene holder vi fortsat krisemøder om fagets fremtid, hvori vi undersøger hvordan vi kan sikre vores fag fra sammenlægning eller lukning, og interessen for disse møder er kun steget efter blokaden. Alt i alt har blokaden foranlediget større indflydelse for de studerende, ikke blot på Humaniora eller Københavns Universitet, men også på andre undervisningsanstalter. Vi håber selvfølgelig, at denne nye målplan kan sikre, at de mindre fag, heriblandt arkæologifagene, ikke mister deres plads og grundlag, og at ledelsen ikke i fremtiden vil forsøge at gøre os alle til generalister. Specialisering er netop kernen i vores fag.

Artiklen er udarbejdet på baggrund af forfatterens personlige erfaringer, samt interviews med involverede parter.

Link

1. Talen kan findes på: https://uniavisen.dk/studenteraktivister-kuppede-aarsfesten-vores-68-er-nu-i-dag/

Nr. 42
2020

Arkæologisk Forum

I Arkæologisk Forum er et fagligt tidsskrift der søger at sætte det arkæologiske fag ind i en større sammenhæng – både videnskabeligt og samfundsmæssigt. Her kan både arkæologisk faglige og fagpolitiske emner behandles og debatteres.

Skriv til Arkæologisk Forum:
Arkæologisk Forum modtager gerne bidrag. Kontakt redaktionen, og få råd og vink om indhold, læsere, formaliteter, deadlines m.v.

Fagfællebedømmelse:
Generelt bliver tekster i Arkæologisk Forum fagfællebedømt. Fagfællebedømte artikler er markeret med en stjerne (*) ved forfatternavnet.

Kontakt:
redaktion@archaeology.dk
www.archaeology.dk

© Forfatterne og Arkæologisk Forum.
Artikler, indlæg og billeder må ikke mangfoldig-gøres i nogen form uden skriftlig tilladelse fra redaktionen.

Redaktion:
Anna Beck (ansv. redaktør)
Jette Rostock
Mette Palm
Ole Thirup Kastholm
Signe Lützau Pedersen
Susanne Klausholm Dolleris
Kamilla Majland

Udgiver:
Foreningen af Fagarkæologer – FaF

Forsidebillede:
Erhvervspraktikanter afprøver drømmen.
© Museum Nordsjælland

Tryk og oplag:
Holbæk Museum trykker 250 stk.

Arkæologisk Forum udkommer:
Juni og december

Abonnement og løssalg private:
175,- kr. årligt (2 numre)
87,50 kr. pr. nummer

ISSN 1399-5545

Foreningen af
Fagarkæologer
faf@archaeology.dk
www.archaeology.dk